

Legenes klimaaksjon

Opprop 2019: Leger krever klimahandling nå!

Begrunnelse

I de siste 30 årene er det blitt vitenskapelig slått fast at det skjer en **menneskeskapt global oppvarming** som følge av økt konsentrasjon av klimagasser i atmosfæren. Hovedårsakene til dette er økte klimagassutslipp fra fossile energikilder (kull, olje og gass) og økt avskoging (1).

En global temperaturøkning på rundt 3°C i løpet av dette århundret – som er den mest sannsynlige projeksjonen, **men med en vesentlig risiko for enda verre utvikling** (2) – vil føre til **betydelig folkedød** og oppblussing av en lang rekke helseutfordringer, først og fremst i landene nær ekvator, men i stigende grad også i de tempererte klimasonene. Allerede nå er det en klar økning i hetebølger som hindrer mennesker å utføre arbeid utendørs og som sammen med andre ekstreme vær-situasjoner tar tusener av liv (3).

Et varmere klima påvirker menneskers helse, både direkte og via endringer i økosystemet og de sosioøkonomiske livsbetingelsene (3,4). **Heteslag, underernæring, sult, diarésykdommer og andre infeksjoner** forventes å øke. Klimaendringene vil også øke utbredelsen av en del **vektorbårne sykdommer** (5, 6).

Hete, tørke, flom- og vindskader, avlingssvikt, havstigning og mangel på rent ferskvann vil etter hvert gjøre **store deler av kloden ubeboelig** (1). Mange hundre millioner mennesker vil bli tvunget på flukt fra sine hjem. Dette øker risiko for **konflikter og krig**, med ytterligere tap av menneskeliv, skader og sykdommer som følger (5).

Tilbakekoblingsmekanismer som opptrer i klimasystemet kan potensielt medføre at klimasystemet vipper irreversibelt over i en ny og mye varmere tilstand, **som i verste fall kan gjøre jorden ubeboelig på lengre sikt** (7,8)

For å hindre denne eksistensielle krisen kreves **raske og gjennomgripende endringer i politikk og samfunn**. FNs klimapanel sier at om vi skal ha nå Paris-avtalens ambisiøse, men nødvendige mål om en global oppvarming på godt under 2 °C, må verdens klimagassutslipp halveres i løpet av 10 år (9).

Tiltakene som er nødvendige for å forebygge de verste klimaendringer er også tiltak som skaper et friskere samfunn. I følge Verdens helseorganisasjon vil helsegevinstene alene langt overgå de økonomiske kostnadene (10).

Norges nåværende politikk er ikke forenlig med Parisavtalens mål om å begrense global oppvarming til godt under 2°C og bidrar til å fremskynde de meget alvorlige helseskadene klimaendringene vil skape (11,12). Norge har i motsetning til de fleste andre europeiske landene **økt sine CO2-utslipp** de siste 30 årene, og som **ett av verdens største produsentland av olje og gass** bidrar Norge vesentlig til økte klimagassutslipp (12).

Som et land rikt på materielle ressurser – delvis på grunn av vår olje- og gassproduksjon – og som et land ansvarlig for store utslipp, har Norge **et særlig moralsk og økonomisk ansvar** for å gå i front i klimakampen. Norge må gå foran ved å avstå fra videre leting og utnyttelse av fossile energiressurser. Tidsskriftet *Nature* skriver: «Å redusere karbonutslippene betyr å ta smertefulle avgjørelser: stoppe nye investeringer i leting etter og produksjon av fossilt brensel, og så stenge eksisterende anlegg» (13).

Som leger har vi en etisk forpliktelse til å varsle når stor helsefare truer. I England har nylig mer enn 1 000 leger skrevet under på et opprop om at Paris-avtalen må oppfylles (14). I USA har mer enn 70 organisasjoner for helsearbeidere, blant disse den amerikanske legeföreningen, nylig gått ut med et opprop hvor det kreves at USA må gjennomføre et raskt skifte fra kull, olje og gass til fornybar energi (15).

Derfor varsler vi også nå: **Klimakrisen er en helsekrise. Norges klima- og energipolitikk forverrer krisen og må endres raskt og radikalt.** Belønningen for innsatsen blir en friskere befolkning på en friskere planet.

Referanser

1. IPCC. *Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. 2014: IPCC, Geneve. <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/>
2. Raftery AE, Zimmer A, Frierson DMW, Startz R, Liu P. Less than 2 °C warming by 2100 unlikely. *Nature Climate Change* 2017; 7: 637–64. doi: [10.1038/nclimate3352](https://doi.org/10.1038/nclimate3352)
3. Costello A, Abbas M, Allen A et al. [Managing the health effects of climate change](#). *Lancet* 2009; 373: 1693–733.
4. European Academies' Science Advisory Council. [The imperative of climate action to protect human health in Europe](#). EASAC policy report 38 2019. German National Academy of Sciences, Leopoldina.
5. Haines A, Ebi K. [The imperative for climate action to protect health](#). *N Engl J Med* 2019; 380: 263–73.
6. Watts N, Amann M, Arnell N et al. [The 2018 report of the Lancet Countdown on health and climate change: shaping the health of nations for centuries to come](#). *Lancet* 2018; 392: 2479–514.
7. NOU 2018: 1. *Klimarisiko og norsk økonomi. Klimarisikoutvalgets rapport*.
8. Steffen W, Rockström J, Richardson K, Lenton TM, Folke C et al. Trajectories of the earth system in the Anthropocene. *Proceedings of the National Academy of Sciences (USA)*, 2018 DOI: [10.1073/pnas.1810141115](https://doi.org/10.1073/pnas.1810141115)
9. IPCC. *Global Warming of 1.5°C*. <https://www.ipcc.ch/sr15/>
10. World Health Organization. *COP24 special report: health and climate change*. 2018, World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/276405>
11. *Climate Action Tracker. Norway*, June 2019. <https://climateactiontracker.org/countries/norway/>
12. Drange H. *Norges CO₂-utslipp: På kollisjonskurs med Paris-avtalen*. Norsk klimastiftelse 2019. https://klimastiftelsen.no/wp-content/uploads/2018/10/NK5_2018_Norske_CO2-utslipp.pdf
13. Climate talks are not enough. Editorial. *Nature* 25.4.2018. <https://www.nature.com/articles/d41586-018-04925-4>
14. Doctors against climate catastrophe. *The Guardian* 27.6.2019. <https://www.theguardian.com/environment/2019/jun/27/doctors-against-climate-catastrophe>
15. *U.S. Medical Groups Warn Candidates. Climate Change Is a 'Health Emergency'*. <https://insideclimatenews.org/news/24062019/us-health-groups-declare-climate-change-public-health-emergency-urge-fossil-fuel>